

**Станаўленне і
развіццё
суверэннай
Рэспублікі
Беларусь
(1990-2015 гг.)**

**1. Абвяшчэнне
незалежнасці
Рэспублікі
Беларусь.
Распад СССР**

Дэмакратызацыя грамадска-палітычнага жыцця

- Дэсталінізацыя –
 - рэабілітацыя ахвяр сталінскіх рэпрэсій – 130 тыс.
 - 14.06.1988 створана урадавая камісія па расследаванню месца масавага растрэлу у Курапатах

- Абуджэнне нацыянальнай свядомасці, цікавасць да мовы, гісторыі і культуры. Таварыствы “Талака”,

- У 1987-89 гг. адбываецца палітызацыя дзейнасці грамадскіх арганізацый, яны выступаюць з крытыкай палітыкі уладаў
- 30.10.1988 – “Дзяды” – масавае шэсце у Курапаты, якое было разогнана уладамі
- 1989 – стварэнне Беларускага народнага фронту

- Пасля адмены артыкула аб кіруючай ролі КПСС ствараецца новы орган улады – парламент – Вярхоўны Савет
- 1990 – Выбары ў Вярхоўны Савет БССР
- Старшыня Вярхоўнага Савета БССР – М. Дземянцей

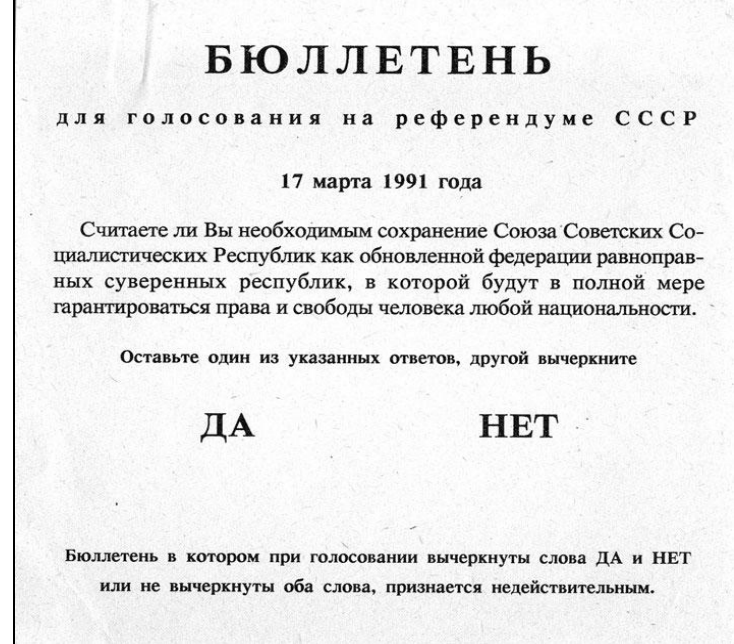

Мікалай
Дземянцей

У парламенце фарміруецца апазіцыйная фракцыя (дэпутаты ад БНФ)

- **27 ліпеня 1990** Вярхоўны савет БССР прымае **Дэкларацыю аб дзяржаўным суверынітэце БССР**
- *Беларусь абвешчалася суверэннай дзяржавай, атрымала права на стварэнне ўласнага нацыянальнага банка і грашовай сістэмы, сваіх узброеных сілаў, права на заключэнне добраахвотных саюзаў з іншымі дзяржавамі.*
- Дата прыняцця гэтай Дэкларацыі была абвешчана Днём Незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

- “Парад суверэнитэтаў” патрабаваў вырашэння далейшага лёсу СССР
- **17.03.1991** – Усесаюзны рэферэндум аб захаванні СССР
- За захаванне Саюзу ў абноўленай форме (Саюз Суверэнных Дзяржаў) выказалася 76%, у БССР – 82,7%
- Падпісанне новага Саюза дагавору было прызначана на 20 жніўня 1991 г.

- 19.08.1991 частка кіраўніцтва КПСС арганізавала спробу дзяржаўнага перавароту, мэта якога захаванне СССР і адхіленне ад улады прэзідэнта СССР М.С. Гарбачова

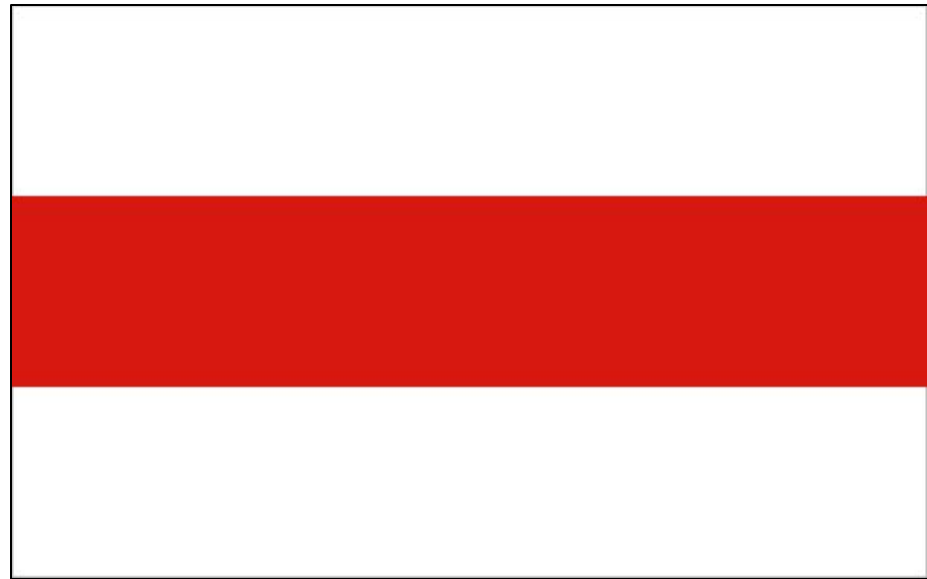

- Быў створаны Дзяржаўны камітэт па надзвычайным становішчы, які абвясціў а сваёй уладзе і ўвядзенні ў краіне надзвычайнага становішча

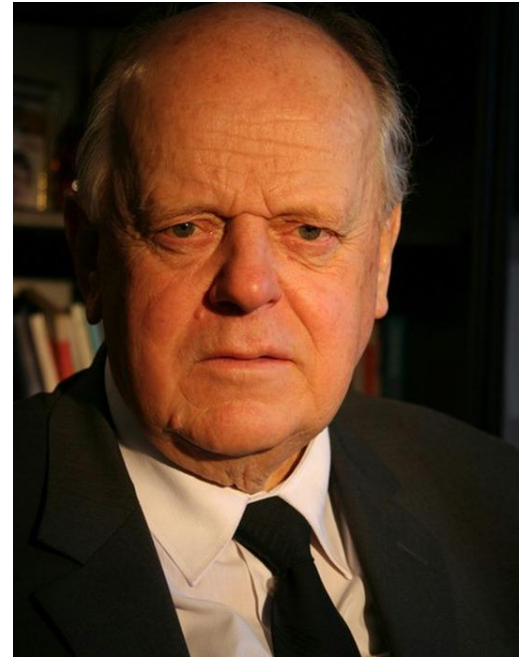

- 21 жніўня канстытуцыйная улада была адноўлена, а КПСС забаронена

- 25.08.1991 – прыняты Закон “Аб наданні статусу канстытуцыйнага закона Дэкларацыі Вярхоўнага Савета БССР аб дзяржаўным суверэнітэце БССР”
- 19.09.1991 – законы
 - “Аб назве БССР” – Рэспубліка Беларусь
 - “Аб дзяржаўным сцягу”
 - “Аб дзяржаўным гербе”

- Першым кіраўніком незалежнай Рэспублікі Беларусь стаў Старшыня Вярхоўнага Савета С.С. Шушкевіч

**С.
Шушкевіч**

- Прэм'ер-міністр (кіраўнік ураду) Ф. Кебіч

**В.
Кебіч**

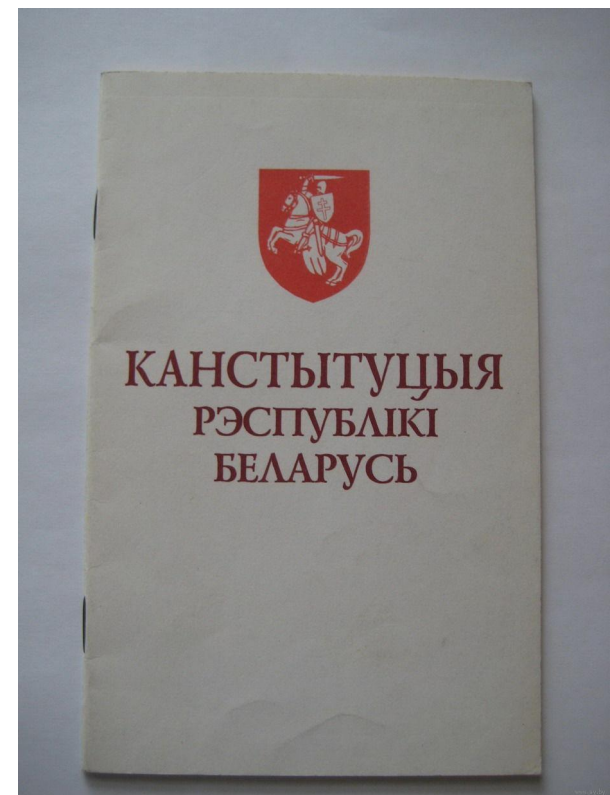
- 7-8.12.1991 – кіраўнікі Расіі (Б.Ельцын), Украіны (Л.Краўчук) і Беларусі (С. Шушкевіч) падпісалі пагадненне аб спыненні існавання ССРСР і стварэнні СНД (Садружнасць Незалежных Дзяржаў)

- Ствараюцца узброеныя сілы РБ
- Уводзіцца уласная грашовая сістэма
- У парламенце вядзецца палітычная барацьба па вызначэнні палітычнага ладу дзяржавы: парламенцкая або прэзідэнцкая рэспубліка

- 15.03.1994 – прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь
- ***РБ абвешчалася унітарнай дэмакратычнай сацыяльнай прававой дзяржавай.***
- Вярхоўны Савет РБ з'яўляўся заканадаўчым органам дзяржаўнай улады, главой дзяржавы і выканаўчай ўлады становіўся Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. Беларусь абвешчалася прэзідэнцкай рэспублікай.

• 23.06.1994 – першы тур выбараў Прэзідэнта

РБ

Аляксандр Дубко (Аграрная партыя Беларусі)

Вячаслаў Кебіч (старшыня Савета Міністраў РБ)

Аляксандр Лукашэнка (дэпутат Вярхоўнага Савета, узначальваў камісію па барацьбе з карупцыяй)

Васіль Новікаў (Камуністычная партыя Беларусі)

Зянон Пазняк (Беларускі народны фронт)

Станіслаў Шушкевіч (старшыня Вярхоўнага Савета РБ)

- 10.07.1994 – у другім туры перамог А. Лукашэнка (80,43%, 56% з правам галаса)

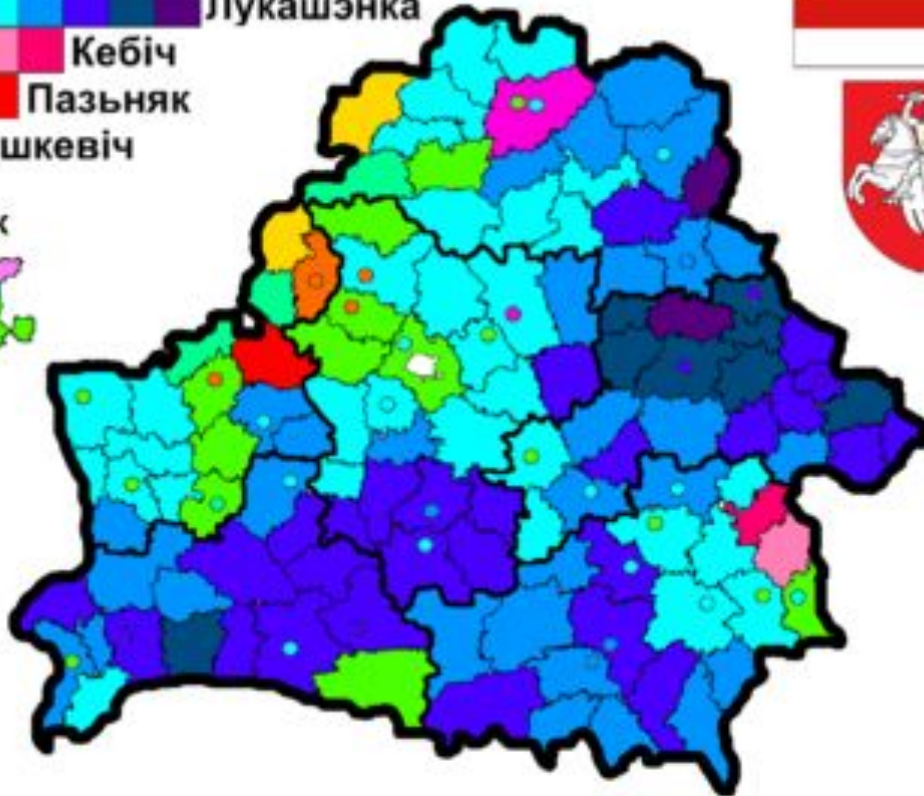
Выбары прэзыдэнта Беларусі 1994 року. Пераможцы па раёнах.

20+ 30+ 40+ 50+ 60+ 70+ 80+

Лукашэнка
Кебіч
Пазьняк
Шушкевіч

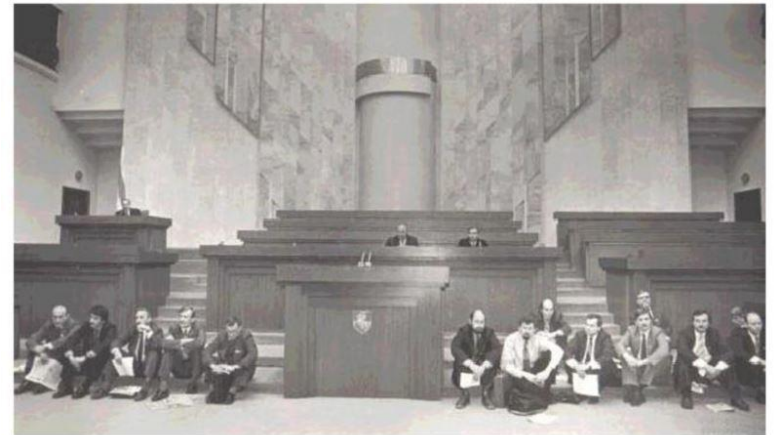

Менск

**2. Грамадска-
палітычнае
развіццё РБ у 2
пал. 1990-х – пач.
XXI ст.**

- У 1995-96 гг. адбываецца супрацьстаянне парламента і прэзідэнта
- Умацаванне прэзідэнцкай улады пашырэнне паўнамоцтваў прэзідэнта адбываецца праз стварэнне строга цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўнага кіравання (“вертыкаль”) і унясенне змяненняў у Канстытуцыю ў 1996 і

Рэспубліканскія

рэферэндумы

14 мая
1995

1. Перададзены рускай мове роўнага статусу з беларускай

2. Устаноўленне новай дзяржаўнай сімволікі

3. Эканамічная інтэграцыя з Расіяй

4. Права прэзідэнта распускаяць парламент

24
лістапада
1996

1. Унясенне паправак у Канстытуцыю, якія пашыралі паўнамоцтвы прэзідэнта

2. Перанясенне Дня незалежнасці на 3 ліпеня

3. Пытанне аб свабоднай куплі і продажу зямлі

4. Адмена смяротнага пакарання

17
кастрычнік
а
2004

Унясенне паправак у Канстытуцыю аб адмене абмежавання колькасці тэрмінаў прэзідэнцтва

Прэзідэнт

гарант Канстытуцыі, правоў і свабодаў чалавека і грамадзяніна РБ; гарантуе рэалізацыю асноўных напрамкаў унутранай і знешняй палітыкі; прадстаўляе РБ на міжнароднай арэне; прымае меры па абароне суверэнітэту РБ; удзельнічае ў ажыццяўленні заканадаўства: выдае дыкрэты, якія маюць сілу закону і з'яўляюцца абавязковымі для выканання на ўсёй тэрыторыі Беларусі

*Распускае парламент
Прызначае выбары*

Прызначае
і
міністраў

Прызначае і вызваляе
старшыню і 6
суддзяў
Канстытуцыйнага
суда

Заканадаўчая улада

Парламент

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
СХОД**

Верхняя палата –

Савет Рэспублікі

Ніжняя палата –

Палата

Прадстаўнікоў

Выканаўчая
улада

Урад

САВЕТ

МІНІСТРАЎ

Судовая ўлада

**КАНСТЫТУЦЫЙНЫ
СУД**

Суды:

Агульныя

Гаспадарчыя

Спецыялізаваныя

З 2-й паловы 1990 г. пачаў дзейнічаць новы
грамадскі інстытут – **Усебеларускі народны
сход**

Яго функцыі: прыняцце пяцігадовых планаў

19-20.10
1996

I УНС

Прыярытэтныя накірункі: экспарт, жыллё,
харчаванне

18.05
2001

II УНС

Прыярытэтныя накірункі: ахова здароўя,
інавацыйная і інвестыцыйная дзейнасць, развіццё
АПК

2-3.03
2006

III УНС

Прыярытэтныя накірункі: развіццё навукаёмкіх галін,
імпартазамышчальных і экспартаарыентаваных
вытворчасцей

6-7.12
2010

IV УНС

Прыярытэтныя накірункі: развіццё чалавечага
патэнцыялу, мадэрнізацыя, устойлівае развіццё
рэгіёнаў

3.

**Трансфармацы
я эканамічнай
сістэмы
Беларусі**

- З лета 1990 абвешчаны пераход да рынку, які прадугледжваў наступныя кірункі

1. Меры па стабілізацыі эканомікі (змяншэнне выдаткаў на дзяржапарат капітальнае будаўніцтва, стрымліванне інфляцыі)

2. Раздзяржаўленне, прыватызацыя, дэманалізацыя ўласнасці на сродкі вытворчасці, развіццё прадпрыемальніцтва і канкурэнцыі (роўнасць форм уласнасці, акцыянаванне)

3. **Стварэнне сістэмы дзяржаўнага рэгулявання эканомікай** (праз Нацбанк, падаткі і г.д.)
4. **Стварэнне рыначнай інфраструктуры і механізмаў яе дзеяння** (біржы, банкі і г. д.)
5. **Сацыяльная абарона насельніцтва ва ўмовах рыначнай эканомікі** (мін.аплата працы, дапамогі па беспрацоўю і г.д.)
6. **Пераадоленне вынікаў канстрофы на ЧАЭС ва ўмовах пераходу да рынку**

Тры этапы пераходу да рынку

- **1.** этап надзвычайных мер (IV квартал 1990 – I квартал 1991)
- **2.** этап “захавання раўнавагі” – II квартал – IV квартал 1991)
- **3.** этап “пазітыўных зрухаў” – (I квартал – IV квартал 1992)
- Выканаць праграму пераходу да рынку не атрымалася, наступіў эканамічны крызіс

Прычыны крызісу

- 1. Змена умоў дзяржаўнага існавання Беларусі
- 2. Змена умоў гаспадарання

Асноўныя праявы крызісу

1. Спад вытворчасці ў асноўных галінах гаспадаркі
2. Рэзкае скарачэнне інвестыцый у асноўны капітал
3. Падзенне жыццёвага ўзроўню насельніцтва
4. Рост інфляцыі і беспрацоўя
5. Рост знешняй запазычанасці

- Эканамічны крызіс працягваўся да 1995 г.
- У 1996 г. прынята праграма пабудовы **сацыяльна арыентаванай рыначнай эканомікі**
- Да 2000 г. прадугледжваліся два этапы:
 - 1. 1996-1997 – дасягнуць макрэканамічнай стабільнасці, спыніць спад вытворчасці, знізіць інфляцыю, стабілізаваць курс нац. валюты
 - 2. 1998-2000 – аднавіць эканамічны рост, прырост ВУП не менш як на 5% у год, рост жыццёвага узроўню насельніцтва

- З 1996 г. – высокія тэмпы росту і выхаду з крызісу, у 1998 г. тэмпы росту замаруджваюцца.
- Узмацняецца дзяржаўнае рэгуляванне эканамічнымі працэсамі
- З 2001 г. лібералізацыя эканомікі – стымуляванне прадпрымальніцкай актыўнасці, спрашчэнне працэсу рэгістрацыі і г.д.
- З 2005 прымаюцца Дзяржаўныя праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця: вёскі, рэгіёнаў, інавацыйнага развіцця

Характэрныя рысы беларускай эканамічнай мадэлі

- 1. Дзяржаўнае рэгуляванне эканомікі, захаванне за дзяржавай ключавых галін прамысловасці
- 2. Стрыманае прыватызацыя
- 3. Плюралізм форм уласнасці і гаспадарання
- 4. Шырокія сацыяльныя гарантыі і дапамога слабаабароненым сляям насельніцтва
- 5. Нізкі узровень беспрацоўя і сацыяльная стабільнасць
- 6. Адсутнасць уласных энергарэсурсаў і залежнасць ад знешніх крэдытаў

4. Знешняя палітыка РБ

Рэспубліка Беларусь (Беларусь)

—Мяжуе з 5 краінамі: на захадзе – з Польшчай (13,4 % ад агульнай працягласці мяжы), на паўночным захадзе – з Літвой (15,6 %), на поўначы – з Латвіяй (4,8 %), на поўдні – з Украінай (32,8 %), на паўночным захадзе, паўночным усходзе і ўсходзе – з Расіяй (33,4 %).

Па тэрыторыі – 84-е месца ў свеце (207 600 км²), па колькасці насельніцтва – 87-е месца ў свеце (9,47 млн. чалавек).

Асноўныя прынцыпы знешняй палітыкі РБ

- Роўнасць дзяржаў
 - Непрымяненне сілы або пагрозы сілай
 - Непарушнасць межаў
 - Мірнае ўрэгуляванне спрэчак
 - Неўмяшанне ва ўнутраныя справы
 - Захаванне агульнапрызнаных норм і прынцыпаў міжнароднага права
-
- Беларусь падтрымлівае дыпламатычныя адносіны са 166 краінамі свету, дзейнічае 44 пасольствы замежных дзяржаў
 - Беларусь – нейтральная без'ядзерная дзяржава

Асноўныя задачы знешняй
палітыкі
Рэспублікі Беларусь

Абарона правоў і
інтарэсаў беларускіх
грамадзян за мяжой

Фарміраванне «пояса
добрасуседства»

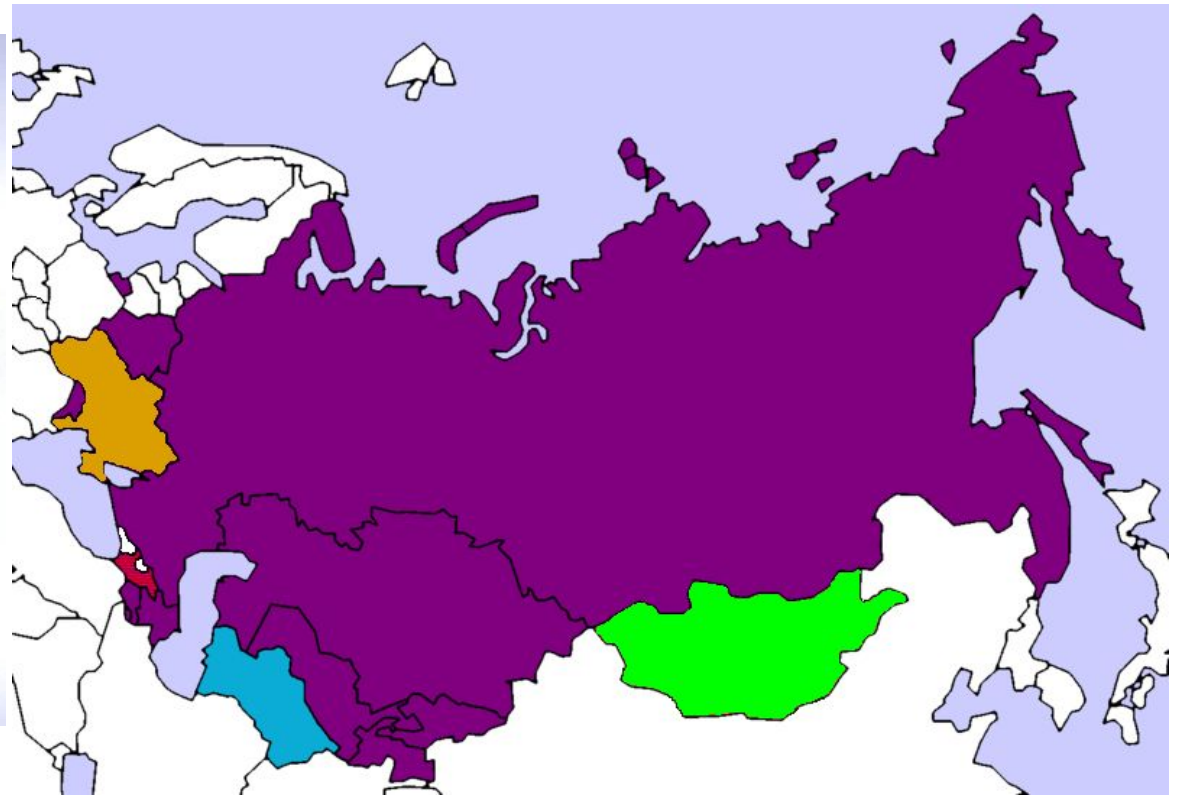
Садзеянне
пазітыўнаму
ўспрыняццю Беларусі
ў свеце

Пераход ад
аднапалярнага свету
да шматпалярнага,
справядлівае і
дэмакратычнае
светаўладкаванне

Папулярызацыя
духоўных
каштоўнасцей
беларускага народа за
мяжой

Садружнасць незалежных дзяржаў

- Беларусь – краіна-заснавальніца СНД
- Мінск – сталіца СНД
- У СНД уваходзяць 11 дзяржаў

Саюзная дзяржава Беларусь і Расіі

2.04
1997

Дагавор аб саюзе Беларусь і Расіі

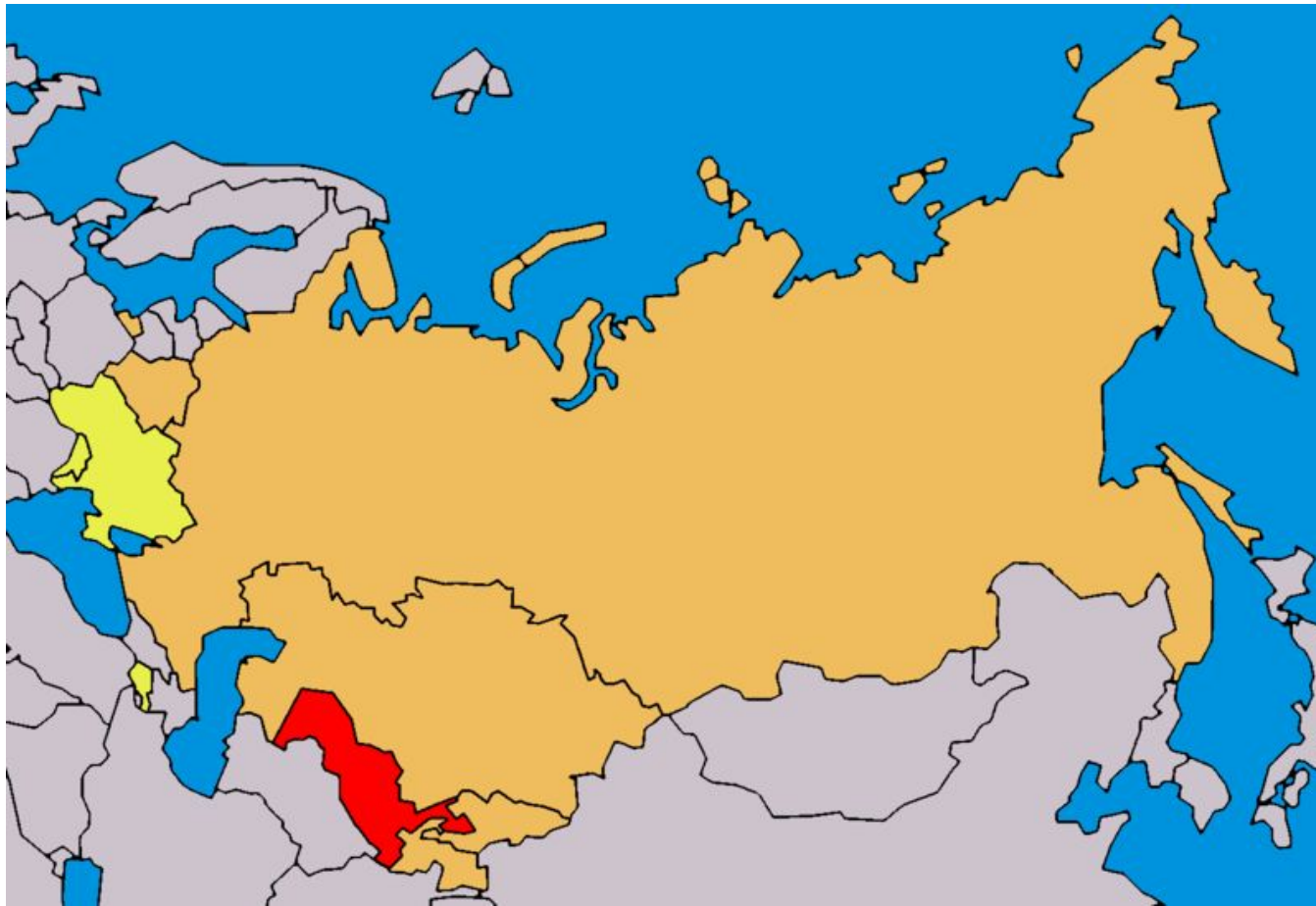
8.12
1999

Дагавор аб стварэнні Саюзнай дзяржавы Беларусь і Расіі

Эканамічнае супрацоўніцтва

- Еўразійскае эканамічнае супольніцтва (ЭўрАзЭС) – 5 краін
- Мытны саюз – 3 краіны

Арганізацыя дагавора аб калектыўнай бяспецы (АДКБ)

**6 краін-
членаў**